

BÍLÁ MÍSTA ROLNICKÉ HISTORIE: Původní užitkové rostliny jako cesta ke zvyšování druhové rozmanitosti regionu

PĚSTOVÁNÍ PŮVODNÍCH UŽITKOVÝCH ROSTLIN REGIONU I SE ZPŮSOBEM JEJICH VYUŽITÍ DOZNALO VE VÍRU HISTORICKÝCH UDÁLOSTÍ NA OBOU STRANÁCH ČESKO-SASKÉ HRANICE ZNAČNÉ ÚJMY. INFORMACE O UŽITKOVÝCH ROSTLINÁCH, KTERÉ NEZMIZELY S ODSUNEM NĚMČŮ, BYLY DEFINITIVNĚ ZTRACENY PŘI KOLEKTIVIZACI ZAVEDENÍM NOVÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH ODRŮD A SMĚRŮ. PŘESTO BYLY PŮVODNÍ UŽITKOVÉ ROSTLINY, OD NEPAMĚTI V TOMTO REGIONU PĚSTOVANÉ, PŘIZPŮSOBENY ZDEJŠÍM KLIMATICKÝM PODMÍNKÁM, PŮDNÍ ÚRODNOSTI, DÉLCE VEGETAČNÍ DOBY, ZPŮSOBŮM SKLIZNĚ. REMINISCENCE PŮVODNÍCH UŽITKOVÝCH ROSTLIN A JEJICH PŘÍPADNÉ ZNOUZAVEDENÍ DO KULTURY JE ROVNĚŽ NEZANEDBATELNÝM FAKTOREM ZVYŠUJÍCÍM I REGIONÁLNÍ AGROBIODIVERZITU.

Proso na demonstrační ploše.

Motto

Dnešní generace již nehledí na dědictví po minulých generacích jako na nepřátelskou kulturu, jako na kořist snadno získanou po původním obyvatelstvu. Silní tlak po obnově některých památek a fondů, turistických cest, rozhleden, výletních restaurací, studánek a pramenů, kapli a Božích muk v krajině, které bývaly její součástí. Avšak obnova krajiny nejsou jen výše uvedené nemovité památky, ale i předzahrádky s původními v regionu pěstovanými květinami či políčka s původními užitkovými rostlinami, dříve neodmyslitelně k regionu patřícími.

Reklama na oves vzniklý výběrem z doupovského ovsa.

Nevyužíváním původních užitkových rostlin se ztrácí velké množství genetické různorodosti, kterou bychom mohli někdy v budoucnu nutně potřebovat. Přestože tyto původní druhy nedosahují uspokojivých výnosů a mají další negativní vlastnosti, neměly by být jednoduše zapomenuty, ale je třeba usilovat o obnovu zdrojů informací s popisem jejich vlastností a pokud to bude možné, i o jejich zavedení do kultury.

Sumarizací informací o regionálních užitkových rostlinách vyjma dřevin se zabývá projekt ENZEDRA (Bílá místa rolnické historie: Původní užitkové rostliny jako cesta ke zvyšování druhové rozmanitosti regionu), který si mimo jiné klade za cíl nalezení genetických zdrojů původních, v regionu pěstovaných užitkových rostlin nebo jejich nejpodobnějších ekvivalentů. Jeho součástí je založení demonstračních políček a vytvoření jednotné genetické banky původních regionálních užitkových rostlin jakožto zdroj pro zájemce o extenzivní odrůdy a kultivary pro rozšíření druhové pestrosti a jednak jako zdroj genů pro případná další šlechtění. Nechybí ani příprava výukových a informačních karet o regionálních užitkových rostlinách pro žáky mateřských, základních a středních škol, ale rovněž laickou a odbornou

Len setý - detail květu.

veřejnost. Dalším výstupem tohoto projektu bude společná česko-saská publikace o vybraných regionálních užitkových rostlinách, způsobech jejich pěstování, sklizni i využití, včetně kulinařského.

Součástí projektu je také studium dostupné literatury a vyhledávání původních odrůd dostupných v genobankách na obou stranách hranice. Zde byly získány informace o v regionu pěstovaných plodinách, jakými byl například tuřín nebo krabilice hlíznatá. Rovněž byly získány informace o šlechtiteli okrasných rostlin Vinzenzi Bergerovi z Chomutova, postoloprtské přesívce, odrůdě pšenice poskytující úrodu jak při podzimním, tak jarním setí, a doupovském ovsu, který je vhodný do lehčích a suchých půd. Ten byl vyšlechtěn dle literatury hrabětem Zedtwitzem. Následující snímek zobrazuje reklamu na oves vzniklý výběrem z doupovského ovsa.

V našich genobankách a u saských partnerů byly nalezeny a kultivovány následující plodiny: z obiloviny to je doupovský oves, postoloprtská přesívka, proso seté a pohanka. Z okopanin pak původní německé odrůdy brambor „Reichskanzler“ a „Vogtländische Blaue“ a z přadných rostlin krajová odrůda lnu.

Len setý *Linum usitatissimum L.*

Pěstování lnu je historicky i kulturně spojeno se zemědělstvím. Začátek vzniku zemědělství započal na konci poslední

doby meziledové (würmské) do neolitu přibližně 10 tis. let př. n. l. Pěstování lnu má v českých zemích dlouholetou tradici. Tu dokládají i názvy obcí jako Lnáře, Lnářská, Lensedly. „Pazderný“ - obecně tírný lnu, se objevují také v lidových písních. Samotný název linum pochází z keltského slova lin neboli nit, a slovo usitatissimum pak znamená nejužitečnější. Středověký jazykový původ potvrzuje význam lněného semínka v hospodářském a sociálním vývoji člověka. Len je považován za základní plodinu, protože to byla jedna z prvních domestikovaných rostlin. Jeho pěstování pravděpodobně začalo v úrodných oblastech Eufratu a Tigridu – Mezopotámii. Archeologické důkazy naznačují, že len byl používán lidmi pravděpodobně před 10 000 lety a kultivovaný len před 8 000 lety. Lněné semeno z divokého lnu *Linum bienne* – len úzkolistý bylo nalezeno ve vykopávkách v Sýrii, Turecku a Iránu a jeho stáří se datuje do r. 8000 až 6750 př. n. l. Že bylo v našem regionu pěstováno lnu rovněž rozšířeno, svědčí i ruina rosírný lnu v obci Křimov, kde bylo využíváno máččený lnu teplou vodou na roštech. Další podrobné informace o jeho pěstování nalezneme například zde: <http://www.vuzt.cz/svt/vuzt/publ/P2015/099.pdf>.

Pohanka obecná *Fagopyrum esculentum* Moench.

Pohanka pochází ze severní Číny, kde se dosud na náhorních plošinách vyskytují její plané formy. V Číně se pěstuje již přes 3 tisíce let a zmínky o jejím pěstování a zpracování jsou součástí některých starých básní, písní a lidových legend. Z Číny

Pohanka setá - detail.

se pravděpodobně rozšířila do Bhútánu, Nepálu, severní Indie a severního Pákistánu. Přibližně ve stejnou dobu došlo k introdukcí pohanky na Korejský poloostrov a dále pak do Japonska. V Rusku byla pohanka známa zřejmě již od 10. století a odtud se šířila dále do Evropy pravděpodobně při nájezdech mongolských, tureckých a jiných vojsk, která ji využívala jako dobře skladovatelnou a snadno připravovanou stravu.

Pohanka je v Evropě využívána až v době rozšíření křesťanství. S tím souvisí její český, francouzský a italský název – „pohanka“, „le blé sarrasin“, „grano saraceno“ a též původní německý název „Heidenkorn“, protože ji přivezli pohané, saraceni.

Nejstarší archeologické nálezy pohanky na území České republiky pocházejí z 12. století z Opavy, **Pruněvo v severních Čechách**, areálu hradu Uherský Brod a Starého Jičína. To znamená, že znalost pohanky můžeme předpokládat i v mladší době hradištní (1000 až 1200 n. l.), a velmi pravděpodobně i ve střední době hradištní (800 až 1000 n. l.). Zvláště populární byla pohanka na Těšínsku, Valašsku a v Beskydech. První písemný záznam o pohance v Čechách byl nalezen v Matthioliho herbáři z roku 1596. Největší rozmach pěstování nastal zejména v 16. a v 17. století. Poté její význam postupně klesal a výrazný úpadek nastal v 19. století, což souviselo i se změnou ve složení stravy ve prospěch zvýšeného konzumu pečiva z bílé mouky. Informace o jejím pěstování jsou uvedeny v metodice z tohoto odkazu <http://www.vurv.cz/files/Publications/ISBN978-80-7427-000-0.pdf>.

Dozrávající proso na demonstrační ploše.

Proso seté *Panicum miliaceum L.*

Proso patří vedle pšenice a ječmene k nejstarším kulturním plodinám. Jeho pravlastí je Čína, východní Asie a Indie. Zrna prosa byla nalezena na různých místech Evropy ve stavbách pocházejících z doby kamenné. Pravděpodobně do raného novověku bylo v lidské stravě hlavní obilovinou. Postupně ho vytlačovaly pšenice, žito, později rýže a kukuřice, svůj vliv mělo i rozšíření brambor. Ještě dnes bývá starodávným zvykem na moravských svatbách podávat prosnou kaši jako poslední jídlo na svatební hostině, to aby měli novomanželé vždy dost peněz. Proso bylo jednou z hlavních obilovin Slovanů, kteří ho konzumovali v podobě výživných kaší, placek a polévek. Germánské národy znaly proso od Slovanů. Svědčí o tom některé zvyky v Německu (v původních oblastech Slovanů), kde se při křtu podával prosný chléb. Pěstování prosa a jeho zásady lze nalézt na tomto odkazu <http://www.vurv.cz/files/Publications/ISBN978-80-87011-99-7.pdf>

Pšenice jednozrnka, dvoezrnka a špalda *Triticum monococcum L., Triticum dicoccum (Schrank) Schuebl, Triticum spelta L.*

Pšenice jednozrnka *Triticum monococcum L.* byla rozšířena po tisíce let na Blízkém východě a v Evropě. Spolu s pšenicí dvoezrnkou patří mezi první domestikované pšenice před 10 - 12 tisíci lety. V současnosti je pšenice jednozrnka pěstována pouze na omezených plochách

v některých regionech a především v podmínkách low input nebo ekologického zemědělství. Vzhledem ke vzrůstající poptávce po tradičních potravinách a vyššímu přírodnímu charakteru potravin je ze strany konzumentů o pšenici jednozrnku zájem. Souvisí to také s rostoucí poptávkou po celozrnných výrobcích a zvyšující se orientací společnosti na zdravý životní styl.

Pšenice dvoezrnka *Triticum dicoccum* (Schrank) Schuebl je druh pšenice s velmi starou tradicí v pěstování a využívání v lidské výživě. K domestikaci dvoezrnky došlo přibližně před 10 tisíci roky. Pocházejí z ní pšenice tvrdá a setá, které vznikly později. Zájem člověka o tuto pšenici potvrzují zjištění, že byla zavedena do pěstování (domestikována) pravděpodobně více než jednou. Pěstovaná forma dvoezrnky byla nejvýznamnější plodinou po téměř 7000 let. Nálezy planých i domestikovaných forem dvoezrnky a jednozrnky v oblasti Úrodného půlměsíce (jihovýchodní Turecko a severní Sýrie) jsou datovány již do období r. 7700 - 7500 př. n. l.

Na území dnešní ČR byla dvoezrnka významnou plodinou až do příchodu Slovanů v 6. století n. l., kdy byla vytlačena pšenicí setou. V češtině je také označována jako okrýž nebo tekel. Přes svůj značný význam nebyla téměř šlechtěna a v současné době jsou k dispozici pouze plané formy, krajové nebo staré tradiční odrůdy.

Pšenice špalda *Triticum spelta L.* je považována za starou kulturní evropskou pšenici. Špalda je tvořena dvěma genetickými typy: asijským a evropským. Vyskytovala se v oblasti Alp (Švýcarsko, Německo), Polska, Anglie (Danebury) a Skandinávie. V minulosti byla špalda poměrně hojně rozšířena ve střední Evropě díky otužilosti a schopnosti poskytnout uspokojivý výnos na chudé půdě. V současnosti se opět postupně rozšiřuje v oblasti střední a západní Evropy, především v Německu, Švýcarsku, Rakousku, České republice nebo Maďarsku.

V oblastech obývaných Slovany nebyla špalda tak častá jako na území Germánů. Užíval se pro ni staročeský název samopše. Od začátku 19. století v českých zemích nebyly v literatuře zmiňovány údaje o pěstování špaldy. Starší informace jsou z poloviny 18. století. Pěstovala se na Litomyšlsku jako surovina pro výrobu

kávoviny. V první polovině dvacátého století se již téměř nepěstovala. V českých zemích se od začátku 19. století v odborné literatuře o tomto druhu nepíše. Z konce 19. století je zmínka o několika odrůdách špaldy tmavé a špaldy světlé. Ve 20. století se již pšenice špalda na našem území nepěstovala.

Zájemci o pěstování těchto pluchatých pšenic si mohou volně stáhnout metodiky jejich pěstování na následujících odkazech:

<http://www.ctpez.cz/cz/publikace/metodiky/pestovani-a-vyuziti-psenice-jednozrnky-v-ekologickem-zemedelstvi>

<http://www.ctpez.cz/cz/publikace/metodiky/pestovani-a-vyuziti-psenice-dvoezrnky-v-ekologickem-zemedelstvi>

<http://www.ctpez.cz/cz/publikace/metodiky/pestovani-a-vyuziti-spaldy-v-ekologickem-zemedelstvi>

Brambory (*Solanum tuberosum L.*)

Brambory podnítily lidovou tvořivost a vynalézavost, což se projevilo při různých způsobech přípravy jídel z nich. V lidové stravě brambory zatlačily do pozadí a nahradily nejrůznější kaše z prosa, pohanky, ječmene a pšenice. Zcela pak nahradily hrách a jedlé řepy, tuřín a vodnici, a znamenaly obrat od moučných jídel k zelenině. Brambory znamenaly velkou revoluci v zásobování i stravování.

Brambory odrůdy Reichskanzler.

Během krátké doby pouhých dvou století vytlačily z kuchyně nejméně 40 druhů různých zeleniny. Tou byly například ředkev vodnice, čekanka, jitrocel, kopřiva, kozí brada, lebeda, podběl, řeřišnice, šfovík apod.

K rozvoji pěstování brambor a jejich uplatnění jako hospodářsky a sociálně důležité plodiny napomáhala řada okolností a poměrů tehdejší doby. Byla to především sedmiletá válka a po ní následující hladomor. Jedním z důvodů byly i opakující se neúrody v letech 1771 – 1772. S tím souvisí nedostatek potravin, špatná výživová situace širokých lidových vrstev a nárůst populace, která si ve střední Evropě všeobecně pěstování brambor přímo vynutila.

Začátkem 18. století, kdy brambory pronikly i do měšťanské kuchyně, ještě nebyly běžně dostupnou a používanou surovinou, ale sloužily v kuchyni jako vzácné koření. Postupem času se brambory staly pro naše obyvatelstvo hned vedle chleba, mléka a tuku nejdůležitějším zdrojem kalorií. Nenáročnost a otužilost brambor a z nich vyplývající přednosti jejich pěstování jim ironií osudu přinesly další zneuznání. Brambory byly každodenní stravou pracujícího člověka, a proto se dočkaly odmítnutí v zámožnějších vrstvách. Bohatý sedlák tak vnímal brambory jen jako chléb chudých. Pro obyvatele měst, obvykle konzumující maso, brambory zase představovaly „hladové“ jídlo.

Hlad a dražota postupně přinutily evropské obyvatelstvo na brambory nahlížet

jako na snadnou, lacinou a dostupnou plodinu, díky které z Evropy vymizely do té doby se opakující hladomory. Zajímavostí této plodiny je, že její český název „brambory“ označuje i region, z něhož se k nám tato plodina v Evropě rozšířila. Díky Otovi Braniborskému se na našem území objevovaly loupežné bandy žoldáků převážně z německého Braniborska, kteří byli naším utlačovaným lidem nazýváni „branibory“. Protože plodina k nám byla rozšířena právě z německého území, byla nazvána bramborami, i když regionální názvy se postupně formovaly jinak (zemčata, kobzole nebo erteple).

Enormní výskyt plísňe bramborové v první polovině 19. století zničil veškerou produkci brambor v Evropě. Hlady zemřel téměř milion lidí, což mělo za následek první masové stěhování lidí do Ameriky.

Ředkev tuřín *Brassica napus var. napobrassica L.*

Je jednou z nejstarších hospodářských plodin. Zmínky o jejím pěstování a použití se objevují již ve starých spisech, které dokládají, že se tuřín pěstuje již více než 4000 let.

Tuřín se rozšířil z původních oblastí okolo Středozemního moře do střední a severní Evropy. V 16. století se vyskytoval ve Francii a jižní Evropě. V roce 1755 se rozšířil z Nizozemí do Anglie. Na území Severní Ameriky se pěstuje od roku 1800. Tuřín byl nepostradatelnou plodinou v dobách válek, hladomoru nebo dlouhých zimních období, kdy se využíval jako potravina i jako krmná plodina pro dobytek.

Na našem území se pěstoval ve větší míře v minulém století a byl využíván v podhor-

Ředkev tuřín.

Hlízy krabilice hlíznaté.

ských a horských oblastech. Jeho lidový název byl kvak nebo kvaka a v dobách hladomoru se vařený přidával do chlebového těsta. Tuřín zde byl důležitou okopaninou až do konce 18. století, kdy začalo na významu nabývat pěstování brambor. Přesto však v letech 1923 - 1925 zaujímal tuřín na území Československa výměru 25 000 ha. Před druhou světovou válkou se tato plocha snížila na 8000 ha. Do roku 1938 se tuřín nejvíce pěstoval v horním Poohří a na Českomoravské vysočině, zejména však jako krnná plodina.

V dnešní době je tuřín pěstován nejvíce v severní Evropě, konkrétně ve Skandinávii a Rusku, dále pak v Polsku a na Slovensku.

Zapomenutá zelenina pěstovaná v okolí Lokte nad Ohří na Karlovarsku

Velmi zajímavou zapomenutou zeleninou je krabilice hlíznatá *Chaerophyllum bulbosum* L., o které jsme se studiem literatury

dozvěděli, že krabilice hlíznatá neboli „krkoška“ se v okolí Nového Sedla u Lokte v minulosti pěstovala a prodávala jako salát pod názvem „pimperl“.

Součástí projektu byla rovněž rekognoskace zaniklých obcí Doupovských hor, kde, jak jsme doufali, mohly být zjištěny pozůstatky dřívě pěstovaných užitkových i okrasných rostlin.

Návštěva zapovězených hor

Ve dnech 18. a 19. května jsme v rámci řešení projektu ENZEDRA navštívili s oficiálním povolením vojenského újezdu oblast, která patří do našeho zájmového regionu, a sice Doupovské hory - největší vojenské cvičiště v ČR s rozlohou větší než 330 km². Od roku 1953 bylo území Doupova opuštěno, a proto jsme zde očekávali některé z dřívě pěstovaných okrasných či užitkových plodin. Naším úkolem tedy bylo, pokud to bude možné, nalézt původní okrasné či užitkové byliny, které se dosud

v tomto vojenském prostoru nacházejí, provést jejich lokalizaci, popis druhu nebo odrůdy a odebrat vzorek s následným převedením do kultury.

Po příjezdu do Doupovských hor nás čekala krajina, kterou jsme nikde jinde neviděli, byť máme s mapováním území Česka velké zkušenosti. Oblast smíšených bukových lesů střídaly stráně s porostem křovin, remízky pak skrývaly pozůstatky zaniklých obcí.

Hned v první z obcí po vstupu do vojenského prostoru, v zaniklé obci Radnice, jsme objevili kromě všudypřítomného šeříku a pámelníku také jeden trs kvetoucí narcisky a záhadnou bylinu, kterou musíme navštívit znovu, abychom potvrdili její původ ze zahrad. Narcisky nás na naší pouti provázely i nadále, našli jsme je i v zaniklém Doupově a Lochotíně.

V Ruínách obce Litoltov jsme byli překvapeni pivoňkou s poupaty a ohromným jasanem, který sice do kolekce nepatřil, ale působil velmi impozantním dojmem. Nalezli jsme rovněž i trs odkvetlé sněženky, mátu, barvínek a dosud nerozkvetlou denivku. Potěšil také nález několika smržů, jež byly doma náležitě oceněny a kulinářsky využity.

V sobotu 5. 10. a neděli 6. 10. jsme absolvovali další cestu do nitra zapovězených Doupovských hor. Zde jsme po předchozí rekognoskaci prováděli odběry užitkových rostlin dřívě pěstovaných v těchto zaniklých obcích. Vždy jsme dbali na to, aby zůstaly na odběrových lokalitách porosty zachovány. Tam, kde byla populace rostlin nízká, byly lokality zaznamenány, ale odběry provedeny nebyly.

Další výsledky zahrnuté do našeho projektu tak, jak jsme je získávali.

Narcis bílý.

Brčál barvínek.

Záchranný sběr okrasných rostlin nalezených na Doupově.

Záhada názvu ovocného stromu vyřešena

Při studiu zápisu v katastru obce Strážky narazil jeden náš kolega v německém soupisu ovocných stromů na jeden, ke kterému nejsme schopni najít český ekvivalent. Na prosincovém semináři (pozn. r. 2018) jsme požádali naše německé přátele o pomoc s nalezením vědeckého názvu stromu Türnickel nebo Thürnickel či dokonce Tirnickel. Podařilo se nemožné. Začátkem února se nám ozval přes SMS pán, který byl na uvedeném semináři, s informací, že se jedná o Tirnickel neboli Kornelkirsche což je latinsky *Cornus mas*, tedy dřín svída. Tento název je uveden

v díle Vollständiges Handbuch der Obstbaumzucht od Johanna Leibizera z roku 1798 kde je na straně 131 uvedeno Kornelkirschen (Tirnickel). A jaký byl náš údiv, když jsme zjistili, že dva exempláře tohoto stromu byly před několika lety vysazeny před pracovištěm VÚRV v Chomutově.

Významný šlechtitel z Chomutovska

V rámci pátrání po historických užitkových a okrasných rostlinách, pěstovaných před odsunem občanů německé národnosti z našeho regionu, jsme narazili na jméno významného chomutovského zahradního architekta a šlechtitele okrasných rostlin Vinzenze Bergera. Ten dle literárních

údajů vyšlechtil nejméně 50 odrůd růží, více než 200 odrůd jiřin, azalek a dalších okrasných rostlin. Některá z jeho šlechtění růží a jiřin jsou dosud v sortimentu, např. růže Dr. Eckner a jiřina Bergers Rekord. Přisuzují se mu rovněž i květinové hodiny v chomutovském parku, které byly v roce 2018 obnoveny. Město také obnovilo rozárium, kde je jedna část věnována růžím vyšlechtěným tímto šlechtitelem. Následuje obrázek růže Dr. Eckner.

Založení pokusných ploch

Dalším z úkolů, které měly být v rámci projektu splněny, bylo založení pokusných ploch s původními užitkovými rostlinami. Pro širokou veřejnost jsme založili pokusné plochy s jařinami, ozimy a jednou plochou úhoru, kde jsou pěstovány vybrané plodiny (proso, pohanka, len a oves, z ozimů pšenice jednozrnka, dvouzrnka a pšenice špalda). Rovněž bylo zahájeno množení doupovské-

Detail růže Dr. Eckner vyšlechtěný Vinzenzem Bergerem.

Znovu nalezený ztracený název ovocného stromu.

ho ovsu a postoloprtské přesívky pro zájemce z řad veřejnosti. Bylo zahájeno množení historických odrůd brambor Reichkanzler a Vogtländische blaue, původně pěstovaných v naší oblasti.

Zde několik snímků ze založených pokusných parcel.

15. 11. 2020

text: Roman Honzík,

VÚRV tým trvale udržitelného zemědělství a obnovy krajiny, pracoviště Chomutov

Vzcházející brambory.

Len v květu.

Dozrávající proso.

Kvetoucí pohanka.

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung: Investition in Ihre Zukunft / Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj: Investice do vaší budoucnosti

Abaj sousedé. Mallo Nachbar.
Interreg V.A. / 2014-2020

O projektu

Příspěvek byl vytvořen v rámci projektu 100328840 ENZEDRA Bílá místa rolnické historie: Místní užitkové a okrasné rostliny jako cesta ke zvyšování druhové rozmanitosti regionu, financovaném v programu spolupráce Česká republika - Svobodný stát Sasko 2014 - 2020.

Tento projekt by nemohl být realizován bez pilné práce všech pracovníků chomutovského pracoviště Výzkumného ústavu rostlinné výroby, Zooparku Chomutov i zaměstnanců Sachsenleinen e.V, za což jim tímto děkujeme.

Více na: www.enzedra.cz

O autorech

Roman Honzík je vedoucím projektu. Pracuje na chomutovském pracovišti Výzkumného ústavu rostlinné výroby od roku 1996. Zabývá se obnovou devastované krajiny po těžbě uhlí, trvale udržitelným zemědělstvím, agrobiodiverzitou a přeshraniční spoluprací. Je zodpovědný za celkovou realizaci projektu, především za jeho zemědělskou část.

Hana Zvalová, etnografka, dříve měla jako zaměstnanec Zooparku Chomutov na starost skanzen Stará ves. Poskytla prvotní impuls ke zpracování projektu. Je zodpovědná za část projektu zabývající rozhovory s pamětníky a využitím pěstovaných plodin včetně kulinářského.

Thorsten Brückner je zodpovědný za německou část projektu. Je předsedou sdružení Sachsenleinen e.V, které se zabývá využitím předních rostlin, s nímž pracoviště Výzkumného ústavu dlouhodobě spolupracuje.